

STUDII DE ATELIER. CERCETAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN ROMÂNIA
WORKING PAPERS IN ROMANIAN MINORITY STUDIES
MŪHELYTANULMÁNYOK A ROMÁNIAI KISEBBSÉGEKRŐL

Nr. 59

Győri Tamás

**ROMÁNUL (A)VAGY MAGYARUL
GONDOLKODNI? GONDOLKODÁSI
STRUKTÚRÁK ELEMZÉSE
A SZÉKELY ZÁSzlÓ-VITÁRŐL
KŐZŐLT PUBLICISZTIKÁK ALAPJÁN**

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Cluj-Napoca, 2015

STUDII DE ATELIER. CERCETAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN ROMÂNIA
WORKING PAPERS IN ROMANIAN MINORITY STUDIES
MŰHELYTANULMÁNYOK A ROMÁNIAI KISEBBSÉGEKRŐL

■ Nr. 59:

Autor: Győri Tamás

Titlu: *Románul (a)vagy magyarul gondolkodni? Gondolkodási struktúrák elemzése a székely zászló-vitáról közölt publicisztikák alapján*

■ Coordonator serie: Iulia Hossu, Horváth István

© INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE
Cluj-Napoca, 2015
ISSN 1844 – 5489
www.ispmn.gov.ro

■ Lector: Plainer Zsuzsa

■ Corectură: Szenkovics Enikő

■ Concepție grafică, copertă: Könczey Elemér

■ Tehnoredactare: Sütő Ferenc – TIPOTEKA LABS

Opiniile exprimate în textul de față aparțin autorilor și ele nu reflectă în mod obligatoriu punctul de vedere al ISPMN și al Guvernului României.

- GYŐRI Tamás néprajzkutató, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézet doktoranduszhallgatója. Főbb kutatási terület: román–magyar–cigány együttélés
Email: gyori.tamas86@yahoo.ro
- GYŐRI Tamás ethnographer, PhD student at Babeş–Bolyai University Hungarian Department of Ethnography and Anthropology. Main reasearch field: coexistence between Romanians, Hungarians and Gypsies
Email: gyori.tamas86@yahoo.ro

Absztrakt

- A tanulmány a székely zászló-vita egyéves sajtótörténetét dolgozza fel a jelentősebb országos és regionális napilapok/hírportálok alapján. Az írás első fele a vitatörténet összegzését adja a híryanag alapján, második fele a publicisztikák tartalomelemzésén keresztül gondolkodásbeli struktúrák sajátosságait kísérli meg feltárni.

Abstract

- The present study summarizes the debate's history on Szekler flag in one year based on more important national and regional dealy newspapers/news sites. The first part of the text gives a summary of history on debate on grounds of news, the second part aims to explore the characteristics of structures of thinking trough content analysis on publicism.

Tartalom

- I.) Az esemény egyéves sajtótörténete a híryanag nyomán ■ 5
  - A vita előtörténete ■ 5
  - Időkeretek, vállalt kérdésfelvetések ■ 6
  - Forrásanyag, kiválasztás, általános módszertani megfontolások ■ 6
  - A vitatörténet dióhéjban ■ 10

- II.) A szubjektív műfajú írások tartalomelemzése ■ 14
  - A szöveg kódolásának lépései ■ 14
  - A gondolkodási struktúrák megoszlása ■ 17

- Következtetések ■ 22

- Felhasznált irodalom ■ 22
- Függelék ■ 25

ROMÁNUL (A)VAGY MAGYARUL GONDOLKODNI? GONDOLKODÁSI STRUKTÚRÁK ELEMZÉSE A SZÉKELY ZÁSZLÓ-VITÁRÓL KÖZÖLT PUBLICISZTIKÁK ALAPJÁN¹

I.) Az esemény egyéves sajtótörténete a híryanagy nyomán

A vita előtörténete

A székely zászló körül tavaly februárban kiéleződött feszültség gócpontja a háromszéki megyeközpont: Sepsiszentgyörgy. A hónapokon keresztül tartó zászlóügy gyökereihez visszanyúlva, az ugyan-csak szentgyörgyi székhelyű Székely Nemzeti Tanács (SZNT) 2004. január 17-ei ülését kell megemlíteni, ahol a testület véglegesítette és elfogadta Székelyföld autonómiájának státutum-tervezetét, saját jelképének választotta meg a székely zászlót, így ez a nap tekinthető a vita tulajdonképpeni születésnapjának (SZNT). Elénk tolulnak a 2008–2009. év folyamán hozott megyei tanácsi határozatok, melyek nyomán Kovászna, majd Hargita újonnan választott zászlajai a székelység régi-új szimbólumait idézik.² A regionális (magyar/székely) szimbolika restaurálása nemcsak megyei, de párhuzamosan helyi közigazgatási szinten is beindult: az SZNT Állandó Bizottsága 2009. augusztus 29-én több mint százötven székelyföldi önkormányzatot kért fel, hogy tűzze ki a székely zászlót. 2006-tól fogva különböző aktuálpolitikai eseményekhez kötődően, esetlegesen, de egyre több székelyföldi településen rendeztek autonómiatüntetését. A 2005-től évente megrendezett román–magyar kormányülések sorozata 2009-ben megszakadt, folytatása továbbra sincsen. Mindeközben megindult a magyarországi társadalom politikai/ideológiai jobbra tolódása, a szélsőjobbnak az elmúlt negyedszázadban példanélküli megerősödése. A 2010-es magyarországi kormányváltás magával hozta többek közt a „külföldi magyarok”

-
- 1 A dolgozat megírásához szükséges anyagi támogatást a Humán erőforrás-fejlesztési operatív program 2007–2013. és az Európai Szociális Alap biztosította a „Sikerese fiatal kutatók – szakmai fejlődés interdiszciplináris és nemzetközi összefüggésben” POSDRU/159/1.5/S/132400 projektből.
  - 2 Kovászna Megyei Tanácsa 2008. március 31-én hozott határozatot az új megye- és jelzőzászló használatáról, majd Hargita Megyei Tanácsa 2009. november 25-én a székely zászlót saját megyezászlójának tette meg. A korabeli címerek felelevenítése/nyilvános térbe helyezése egyfajta szimbolikus visszarendeződés is egyben. A helyiek mentális térképzetében és a magyar nyelvű sajtóban tovább élő Háromszék (hivatalos nevén Kovászna) különböző források szerint a 16–17. századig nyúlik vissza, amikor a korábbi évszázadokban kialakult Seps-, Kézdi- és Orbaiszék egyetlen közigazgatási egységbe olvadt, majd ugyanezen néven (némi területi módosulással) 1876–1918-ig a magyar királyi vármegyarendszer részét képezte (Bak 2003: 107–108, 120–121; Vistai: 399–400). A székely zászló szimbolizikája Mihály János történész, a Székely Címer-, Pecset- és Zászlótörténeti Munkacsoport vezetője szerint a 15–16. századtól eredeztethető. A megyei tanácsi határozatok egyértelműen identitáserősítő gesztusok: késő középkori/kora újkori szimbólumok megerősítése, átmentése a mába.

íránti alkotmányos felelősségvállalást³ és az egyszerűsített honosítási eljárást. 2010. november 19-én az SZNT a magyar Parlament Főrendiházi Gyűléstermében tartott ünnepi ülést, ahol Izsák Balázs táncelnök kijelenti: „az ország háza a nemzet háza is egyben” (SZNT/Izsák Balázs megnyitóbeszéde).

A Kovászna, Harghita és Maros Megyei Románok Civil Fóruma (Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mures)⁴ legkésőbb a már említett megyei tanácsi határozatok alkalmával feltűnik a megyei önkormányzatokhoz, prefektúrákhoz,⁵ belügyminisztériumhoz küldött tiltakozóleveleivel, az Országos Diszkriminációellenes Tanácsnál (CNCD) tett panaszával. A vita Codrin Munteanu, Kovászna megye akkori prefektusának 2012. július 18-ai nyilatkozatával egy újabb stádiumába lépett: egy sajtótájékoztatón a megyezászló elfogadásáról szóló határozat elleni bírósági feljelentéséről tett bejelentést. De ez már az elemzés kezdőpontjáig vinné az olvasót, amikor is az akkor még helyi hatáskörű vita jogi szintre emelkedett.

Időkeretek, vállalt kérdésfelvetések

David G. Mandelbaum amerikai antropológus az életrajzok vizsgálatánál kulcsfontosságú szerepet szán a fordulópontoknak. A szerző az egyént vizsgálva állítja, hogy e határmezsgyék felismerése által többet megtudhatunk a változás előtti és utáni állapotokról (Mandelbaum 1982: 36–37.). A vitatörténet megértését segítő, magam is fordulópontok/határkövek megállapítására törekedtem. Az áttekinthető sajtóanyag teljes időtartama 2012. július 18–2013. július 22-ig, míg a diplomáciai vitáé 2013. február 5–2013. március 4-ig tart. A vizsgált cikkek száma 987 db, ebből 617 magyar és 370 román nyelvű. A bő egyéves vitatörténet vázlatát (fordulópontjait) táblázatban közlöm.

Az összesen tizenhárom romániai sajtóorgánumot vizsgálva, a tanulmány a következő célkitűzéseket fogalmazza meg:

- 1.) az eseménytörténet rövid bemutatása a romániai magyar és román nyelvű írott sajtó híryanaga alapján,
- 2.) a publicisztikai/szubjektív műfajcsoportba tartozó magyar és román nyelvű írások⁶ tartalomelemzése.

Forrásanyag, kiválasztás, általános módszertani megfontolások

Kiindulópontként megállapíthatjuk, hogy ha a média fogyasztókra gyakorolt hatása érdekel, a tévéadások vizsgálata kínálná a legnagyobb reprezentativitást. Ennek ellenére, ami az online sajtó melletti döntésemet igazolja: a vita részletesebb bemutatása, mélyebben szántó elemzések és az ugyancsak magas médiafogyasztási ráta mint jellemző sajátosságok (lásd bővebben Kelemen 2014: 33–38). A kon-

3 Az Országgyűlés 2011. április 18-ai ülésén elfogadott Magyarország Alaptörvénye (korábban Alkotmány) D cikke szerint „Magyarország az egységes magyar nemzet összetartozását szem előtt tartva felelősséget visel a határain kívül élő magyarok sorsáért, elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, egyéni és közösségi jogaik érvényesítését, közösségi önkormányzataik létrehozását, a szülőföldön való boldogulásukat, valamint előmozdítja együttműködésüket egymással és Magyarországgal.” (Magyarország Alaptörvénye)

4 A Ioan Lăcătușu által 2005-ben életre hívott, sepsiszentgyörgyi központú regionális civil ernyőszerződés a legutóbbi összeírás szerint harmincegy társasággal számolt. A fórum alapító gyűlésére a püspökség csíkszeredai egyházkerületi központjában került sor, ahol Ioan Selejan helyi ortodox püspököt választották tiszteletbeli elnöknek. A FCRCHM-t az 1999-ben bejegyzett Kovászna–Harghita Európai Tanulmányi Központ (Centrul European de Studii Covasna–Harghita) is szoros szálak fűzik, melynek saját kiadója, az Eurocarpatica egy 2010-es összegzés szerint több mint 100 kötetet és kiadványt tudhatott magáénak. A „tudományosság” és „humánus” fogalmaira igényt tartó köpönt politikai ideológiáktól erősen terhelt, minden áltudományossága ellenére az egyház és tudomány legfőbb legitimitást biztosító (nemzeti) intézményeivel ápol szorosabb-lazább kapcsolatokat. A civil és tudományos törekvések özszemosódnak e rokon intézményekben.

5 A magyarországi magyar terminológiában a prefektúrának nincs pontos megfelelője, az azt irányító személy (prefektus) leginkább az 1990-ben bevezetett köztársasági megbízott funkciójával rokon (1990. évi XC. törvény).

6 Vélemény, riport, interjú.

cepció szerint mind a román, mind a magyar nyelvű sajtó esetében a jelentősebb országos és néhány regionális napilap online változata/online hírportálok kerültek kiválasztásra.⁷ A sajtóorgánumok néhány jellemzője:

napilapok/ hírportálok	nyelv	hatókör ⁸	műfaj	megjelenés	kiadó
Transindex	magyar	országos	hírportál	online	Média Index Egyesület
Új Magyar Szó⁹	magyar	országos	hírportál	online	Eurotrans Alapítvány
Krónika	magyar	országos	napilap	print/online	Udvarhelyi Híradó Kft.
Székelyhon	magyar	regionális	hírportál	online	Udvarhelyi Híradó Kft.
Erdély.ma	magyar	regionális	hírportál	online	Erdély Ma Egyesület
Manna¹⁰	magyar	regionális	élményportál ¹¹	online	EKO Online Media Kft.
Gândul	román	országos	napilap	print/online	SC Crucișătorul SA (MediaPro)
Adevărul	román	országos	napilap	print/online	Editura Adevărul Holding (tulajdonos)
Hotnews	román	országos	hírportál	online	Media Bit Software SRL (tulajdonos)
Jurnalul Național	román	országos	napilap	print/online	S.C. Intact Publishing SRL (Intact Media Group)
România Liberă	román	országos	napilap	print/online	Medien Holding
Cotidianul	román	országos	hírportál	online	Casa Serafim SRL (F5 WebCorp)
Mesagerul de Covasna	román	regionális/ megyei	napilap	print/online	Gramarmedia SRL

1. táblázat. A kiválasztott sajtóorgánumok jellemzői

A sajtóorgánumok kiválasztási kritériuma az olvasótábor nagysága és a földrajzi hatókör szerint történt. A következő két forgalomhasználatot mérő honlap rangsorolását és a látogatások¹² számát tekintettem mérvadónak: 1.) az országosan adatokat gyűjtő, romániai *traffic.ro* és 2.) a globális hatókörű, egyesült államokbeli *alexa.com*. Eszerint a magyar nyelvű napilapok/hírportálok közül a *Transindex/Székelyhon*, a román nyelvűek közül az *Adevărul/Gândul/Hotnews* a legjelentősebbek.

A sajtóműfajok elméletével foglalkozó összegző munkák legtöbbször a tájékoztató/objektív és publicisztikai/szubjektív műfajcsoportokat különbözteti meg. A riport és interjú műfajú szövegeket az objektív-szubjektív skála hol egyik, hol másik ténfelére sorolják, máskor önálló, köztes műfajcsoportot alkotnak (Balázs 1993: 40–72; Balázs et. al. 2010: 34–56; vö. Szirmai 2005: 8–14.). Ugyanezek a kötetek

7 Mivel a hírportálok keresőjében/archívumában különböző hatékonysággal lehet visszakeresni a cikkeket – bár többféle keresési technikákat ötvözve az adatok ellenőrzésére törekedtem –, előfordulhat, hogy a témában még publikáltak olyan cikket, amelyről nem szereztem tudomást. A megfogalmazott következtetéseimet azonban döntően nem befolyásolhatják.

8 A romániai magyar országos hatókörű lapok valójában erdélyi lefedettséget jelentenek.

9 Az *Új Magyar Szó* nyomtatott változata 2012. július 1-jén megszűnt.

10 A *man.ro* hetévi működés után 2014. február 1-jén megszűnt, tartalma az Uh.ro (udvarhelyi hírportál) oldalán továbbra is elérhető.

11 A magát élményportálként definiáló egykori weboldal döntően tabloid (bulvár) tartalmat közvetített.

12 A látogatás definíciója a gemiusRanking HU weboldal szerint: „A látogatás olyan oldalletöltések sorozata (weboldal megtekintése), amiket ugyanaz az internet-felhasználó generált egy adott webhelyen belül. Az egymást követő oldalletöltések között eltelt idő nem lehet több 30 percnél. Ha egy internetező letölt egy oldalt több mint 30 perccel később, akkor az már a következő látogatás része lesz.”

a humor műfajcsaládot hol a publicisztikai/szubjektív, hol egy külön, ún. járulékos műfajcsoportba helyezik. Az elemzésbe bevont interjúkat, riportokat és satírákat a szövegek sajátosságai alapján mind a publicisztikai műfajcsoportban helyeztem el.

tájékoztató/objektív	publicisztikai/szubjektív							össz.
	hír ¹³	hírmagy.	riport	publicisztika	interjú	satíra	nyílt levél	
Transindex	100		1	4	3			109
Új Magyar Szó	140	3	3	14	3			166
Krónika	44			3	1			48
Székelyhon	128		1	5				139
Erdély.ma	56			9				66
Manna	95			1		3		101
magyar össz.	563	3	5	36	7	3	-	617
Gândul	57		1	2				61
Adevărul	52		1	6				60
Hotnews	55		1	2	1			60
Jurnalul Național	49	1		4				54
România Liberă	58			3	2			65
Cotidianul	29			3	1		1	35
Mesagerul de Covasna	40				1			43
román össz.	340	1	3	20	5	-	1	370

2. táblázat. A cikkek műfaj és sajtóorgánum szerinti besorolása

A táblázatból jól kivehető, hogy a romániai magyar újságírók jelentősen nagyobb figyelmet szenteltek a székely zászló-vitának, mint román kollégáik. A romániai magyar sajtóorgánumok közül a legnagyobb cikkszámot és műfajgazdagságot az *Új Magyar Szó*nál találjuk, de a *Transindex* és *Székelyhon* publicisztikája is számottevő. Kiemelendő továbbá, hogy az *Erdély.ma* hírportál ugyancsak nagyszámú publicisztikát közöl, azonban ezeket egyöntetűen más regionális lapoktól vették át, az egykori *Manna* élményportál pedig gazdag híradattal követi nyomon a történeteket, publicisztikája viszont hiányos (kivételt a „Likas Kelemen” írói álnéven publikált, a vita sajtótörténetében igazi színfoltot jelentő satírák jelentenek).

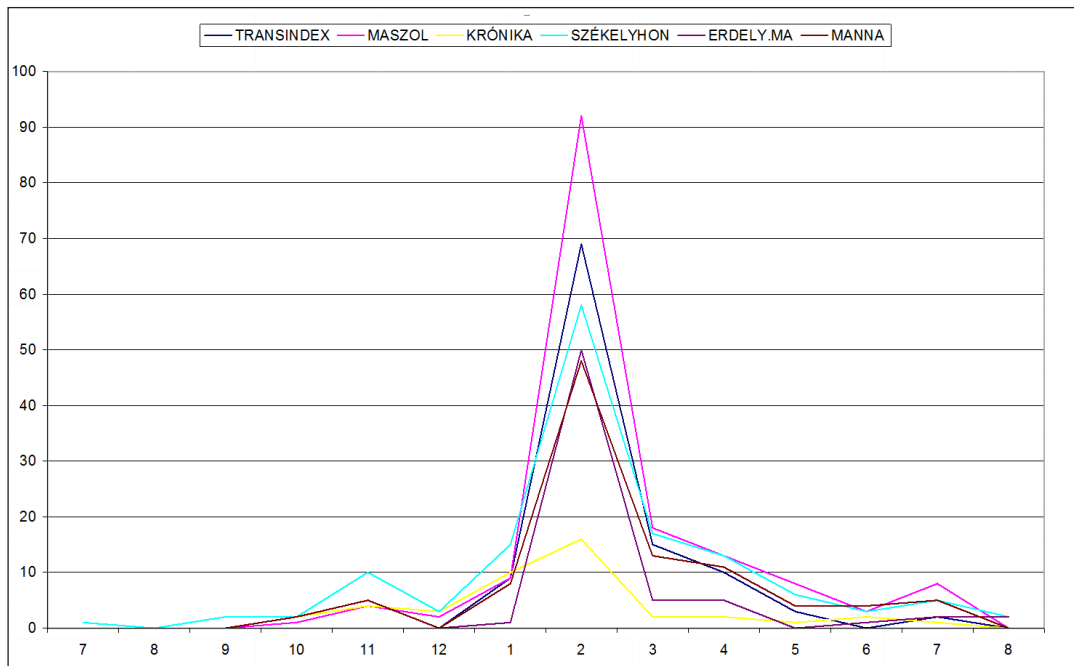
Az országos román nyelvű sajtóorgánumok műfaji megoszlása meglehetősen kiegyenlített, zurnalisztikájával kiemelkedik az *Adevărul*. A székelyföldi román lapok közül választott *Mesagerul de Covasna* műfajilag csaknem teljesen egysíkú, hírközlései azonban jelentősen eltérnek az országos lapokétól. A közlések számát tekintve a lapok ugyancsak kiegyenlítettek, kivételt képez az alacsonyabb cikkszámú, ideológiailag a legszűkebb mozgásterű *Cotidianul*, és az ugyancsak kisebb kapacitású Kovászna megyei regionális/megyei lap.

A forrásanyagot ismertető, bevezető rész utolsó gondolataként olyan grafikonokat közlök, amelyek a vitát nyomon követő publikációk időbeni megoszlását mutatják. A koordináta-rendszer horizontális

13 A közleményeket nem veszem külön.

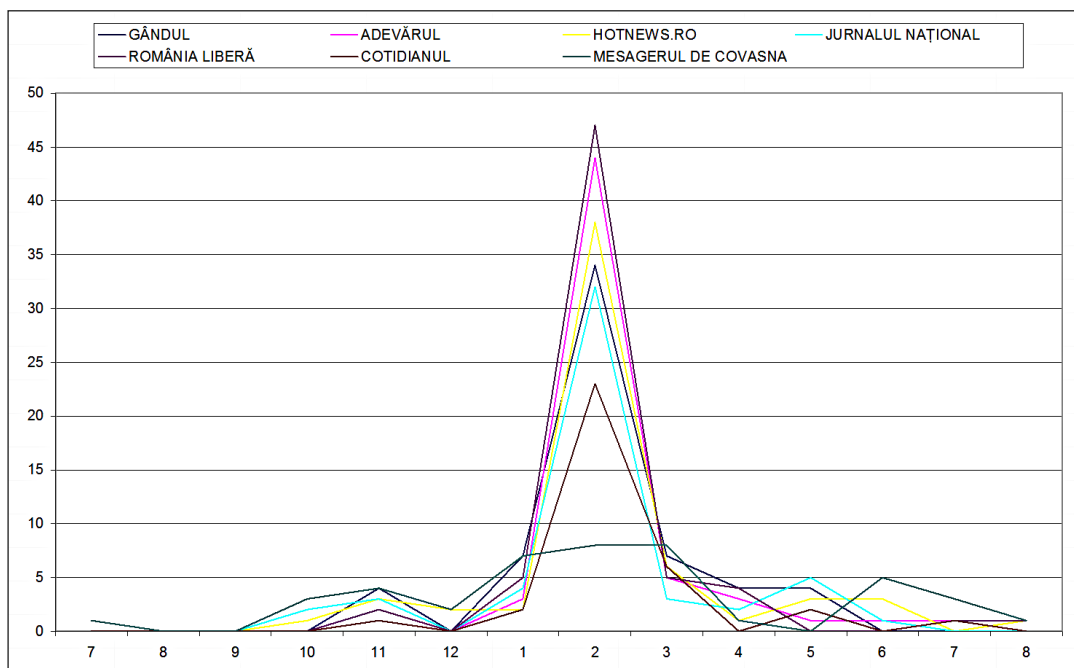

egyenese egy 2012 szeptemberétől 2013 augusztusáig tartó időkeretet jelöl,¹⁴ a vertikális pedig annak mértékét, hogy az adott hónapban melyik lap mekkora figyelmet szentelt (cikkszám alapján) a témának.¹⁵ Az első grafikon a magyar nyelvű sajtóorgánumok témaérzékenységét mutatja:

1. grafikon. A magyar sajtóorgánumok publikációi hónapok szerint

A második grafikon ugyanazt ábrázolja a román nyelvű sajtóorgánumok esetén:

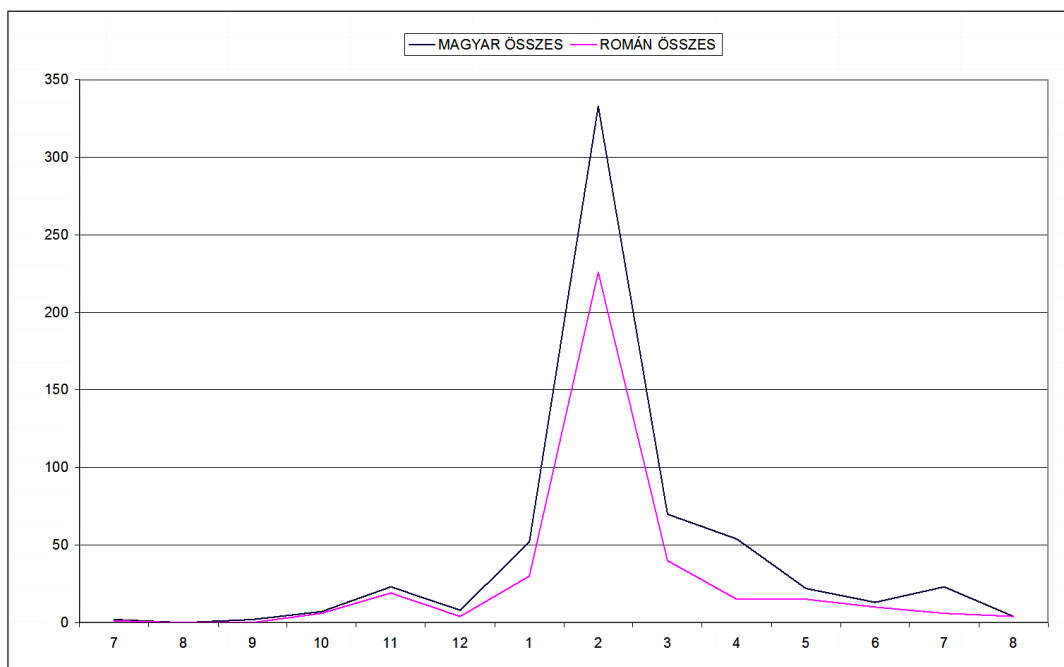
2. grafikon. A román sajtóorgánumok publikációi hónapok szerint

14 A vita áttekintett forrásanyagán túl még a Dragnea-kijelentés utáni (lásd lejjebb a 3. táblázatban), négy-öt hetes utóregzéseket is ábrázoltam a grafikonon.

15 A képet némileg torzíthatja, hogy a csak online hírportálok természetüknél fogva nagyobb hírfolyamlatokra képesek, továbbá inkább hajlamosak elaprózni a híreket.

Ami a két grafikonról leolvasható, de nem került említésre a műfajmegoszlás kapcsán, hogy a magyar nyelvű lapok közül a *Székelyhon* – mint regionális online sajtó – nemcsak cikkszámával, de a vita folyamatos nyomon követésével is kiemelkedik. Mindkét grafikonon rögtön szembetűnik, hogy a székely zászló-vita abszolút csúcspontját a diplomáciai szintre emelést jelentő, Németh Zsolt (Fidesz) február eleji budafok-tétényi kijelentése, majd a Kövér László házelnök (Fidesz) által a Parlamentre kitűzetett székely zászló körüli csinnadratta jelentette. A számba vett magyar sajtóorgánumok közül a *Krónika* országos hatóköre ellenére némileg visszafogottan követte az eseményeket, ami minden bizonnyal összefügg azzal is, hogy a vizsgált lapok közül ma már egyedüli, amelyik nyomdába küldi írásait.

A grafikonról jól látszik, hogy a román nyelvű lapok téma iránti érzékenysége inkább ingadozó, míg a magyar nyelvűeké inkább állandó (főleg a prefektusi feljelentések tavaszi/kora nyári időszakában). A tendenciától erősen elhajló román nyelvű regionális lap mutatói itt nemcsak az alacsony cikkszámot és műfaji egysíkúságot, hanem a téma viszonylag kiegyensúlyozott nyomon követését is láttatják. A harmadik grafikon a magyar és a román sajtót hasonlítja össze:

3. grafikon. A magyar és román sajtó publikációi hónapok szerinti összehasonlítása

A grafikon alapján szembeötlő a magyar sajtó vita iránti nagyobb érzékenysége. Jelentősebb különbség a magyar és román nyelvű lapok között, hogy utóbbi az évforduló környéki téli hónapokban jócskán elmarad a magyar sajtó éberségétől, ez a sepsiszentgyörgyi pannó körüli helyi viták és a rendszeres prefektusi felszólítások kezdetének időszaka. Másik eltérés, hogy az iskolaigazgatók folyamatos behívása körüli perpatvarokat, majd a tavasz és nyár folyamán újonnan elharapózó prefektusi felszólításokat/bírósági pereket a román sajtó ugyancsak visszafogottabb érdeklődéssel kísérte.

A vitatörténet dióhéjban

A teljes forrásanyag tartalomelemzéssel történő vizsgálatát nem tartottam indokoltnak. Mivel a tájékoztató/objektív műfajcsaládba tartozó hírek óriási szövegbázist képeznek (920 db cikk), de tartalmi különbségük nem jelentős, ezért a negyedik pontban említett tartalomelemzést csupán a publicisztikai/szubjektív műfajcsaládba tartozó, 63 db cikk alapján végzem.¹⁶

¹⁶ Az ebbe a műfajcsaládba sorolt szatírák műfaji sajátosságai, néhány más interjú/riport pedig a téma érintettségére vagy értékítéletek megfogalmazásának hiánya miatt nem kerültek bele ebbe az elemzésbe (ugyebr emiatt találkozunk gyakran az interjú/riportok bizonytalan műfaji besorolásával, köztes műfajként való meghatározásával).

A székely zászló-vita főbb mozzanatai időrendi vázlatban:

idő	esemény	esemény jelentősége	kontextus
2012.07.18.	Codrin Munteanu, Kovászna megye prefektusának bejelentése az új megyezászlót és címert érintő megyei tanácsi határozat elleni bírósági támadásáról	A helyi hatáskörű vita jogi szintre emelkedik	
2012.07.21.	Victor Ponta miniszterelnök csíkszeredai látogatásán eltávolították Hargita megye zászlaját a megyei tanács gyűlésterméből		
2012.09.21.	A marosvásárhelyi ítélőtáblán érvénytelenítették a Hargita Megye Tanácsa megyezászló elfogadásáról szóló 2009-es határozatát		
2012.10.	Antal Árpád és Codrin Munteanu nyilvános vitája, kiindulópontja a Székelyföld toponímia kétségbe vonása/beckmérése. Az SZNT és a FCRCHM két fél mögötti felsorakozása	Első szélesebb körű médiafigyelem	
2012.11.02.	Bírói döntés Kovászna megye zászlójának legális használatáról (fellebbezés a döntés ellen)		
2012.11.05.	A Terra Siculorum transzparens elhelyezése a sepsiszentgyörgyi prefektúra előtt	Nyilvános szférában való szimbolikus megjelenítés	
2012.11.08.	A szentgyörgyi prefektúra előtt székely zászlós tüntetés (a zászló és a régió létezésének megerősítése szándékával)		
2012.11.14.	Ilie Șandru (FCRCHM) gyergyószéki (Hargita megyei) feljelentései	Sorozatos felszólítások/feljelentések kezdete	
2012.12.01.	A szentgyörgyi pannó román trikolorral való befedése		december 1-je nemzeti ünnep
2013.01.08.	Andrei Jean-Adrian Hargita megyei prefektus körlevele más államok zászlóinak eltávolításáról	A zászló-ügy továbblendítése	2014. decemberi parlamenti választás (az USL nem vonja be az RMDSZ-t a kormányba)
2013.01.18–21.	Tamás Sándor Kovászna megyei tanácselnök és Codrin Munteanu prefektus körlevelei, melyekben előbbi a székely zászló kitűzésére, utóbbi annak megelőzésére szólít fel		január 22. Tamás Sándort ért halálos fenyegetés
2013.01.24.	A szentgyörgyi pannó román trikolorral való befedése		január 24-ei ún. kis egyesülés napja ¹⁷
2013.01.29.	Antena3 <i>Sinteza Zilei</i> nevű tévéműsorában szándékos félrevezetés, gyűlöletbeszéd és uszítás Tamás Sándorral szemben ¹⁸ (Országos Audiovizuális Tanácsnál [CNA] későbbi büntetése)		

17 Románia nemzeti ünnepe, amikor Moldva és Havasalföld román fejedelemségek 1859. január 24-ei egyesülésére emlékeznek.

18 A stúdióba meghívott hat személy: Oana Stancu, Dinu C Giurescu, Mugur Ciuvică, Petre Roman, Cornel Nistorescu, Adina Anghelescu; az adásba telefonon keresztül bekapcsolódtak: Codrin Munteanu, Dan Tanasă, Tamás Sándor (Miu 2013).

idő	esemény	esemény jelentősége	kontextus
2013.01.25–30.	Codrin Munteanu prefektus leváltása		január 27. a pannó előtti trikolor felhasítása
2013.02.05.	Németh Zsolt, Magyarország államtitkárának budafok-tétényi vitaindító kijelentése, miszerint a romániai magyarok szimbolikus agresszióknak vannak kitéve ¹⁹	Diplomáciai vita első szintje	
2013.02.06.	Füzes Oszkár, Magyarország bukaresti nagykövetének tévés szereplései (román alkotmány megváltoztatására és Székelyföld területi autonómiájára tett javaslat)	A román külügyminisztérium az országból való kiutasítással fenyeget	
2013.02.07.	Pénzbírság Bíró László, Csíkmadaras polgármesterének a kitűzött címeres magyar zászló miatt		
2013.02.	Hargita, Kovászna és Maros megye prefektusainak újabb körlevelei a székely zászló eltávolítása érdekében	Corneliu Grosu, Maros megye prefektusának bekapcsolódása a zászlóügybe	2013. február eleje, a Hargita megye zászlóját érvénytelenítő bírói döntés törvényerőre emelkedett
2013.02.11.	Noua Dreaptă kolozsvári és bukaresti tüntetése a székely és idegen állami zászlók kitűzése, Magyarország beavatkozása ellen		
2013.02.15.	Székely zászló állandó jellegű kifüggesztése a magyar Parlamentre	Diplomáciai vita második szintje	
2013.02.18.	Valeriu Zgonea, az alsóház elnöke bejelentette, hogy a képviselőház nem reagál a budapesti zászlókitűzésre, ehelyett a Parlament előtt a megyezászlók és címerek kifüggesztését javasolta ²⁰		
2013.02.25.	Az EMNP kezdeményezésére Csíkszereda főterén egy 4,8 méter hosszú székely zászlót vontak fel; Ráduly Róbert, a város polgármestere szerint a magyar nyelv ismerete nem diszkriminatív, hanem mindenki számára kötelező		
2013.02.	Ilie Șandru, a FCRCHM elnökének újabb gyergyószéki feljelentései nyomán 20–30 polgármestert hívtak be a helyi rendőrségre		
2013.03.04.	Martonyi János és Titus Corlățean külügyminiszterek bukaresti találkozója	Valamelyes enyhülés időszaka	2013. március 10-ei vásárhelyi autonómia-tüntetés

19 Ettől az időszaktól kezdve a székely zászló használata egyre több helyen felbukkan, a legeldugottabb magyarországi kisvárosoktól kezdve, az Esztergomot és a szlovákiai Párkányt összekötő Mária Valéria-hídon keresztül, el egés a Los Angeles-i Egyesült Magyar Házig. Patakfalvi Czirják Ágnes egyik cikkében épp a székely zászló különböző szimbolikus jelentésrétegeit tárja fel, hogy miként telítődik folyamatosan e tárgy különböző jelentésekkel, attól függően, hogy éppen milyen célcsoport veszi használatba. Lásd bővebben: Patakfalvi Czirják 2014.

20 Valeriu Zgonea a képviselőháztól nem kapott választ, a javaslat azóta sem lépett a megvalósítás útjára.

idő	esemény	esemény jelentősége	kontextus
2013.03-	A zászlóhasználat pontosítását célzó törvénymódosítás érdekében egyre több román politikus szólal fel (Dumitru Marinescu, Horia Grama, Elena Udrea, Victor Ponta)		2013. március–április sportrendezvények botrányai, jelképron-gálások ²¹
2013.03.27.	Ilie Şandru, a FCRCHM elnöke ismét Hargita megyei iskolaigazgatókat/polgármestereket jelentett fel, akiket rendőri kihallgatásra hívtak be		
2013.03.27.	A szentgyörgyi pannó eltávolítása		
2013.05.	Marius Paşcani, Maros megye volt prefektusának törvénymódosító tervezete, melynek segítségével a székely zászlót kitűző közalkalmazottakat 3 hónaptól 3 évig terjedő börtönbüntetéssel sújthatnák		
2013.06.19.	A Brassói Táblabíróóság jogerős döntése betiltotta Kovászna megye zászlóját		
2013.06.19.	A prefektusi körlevelek és perelések újbóli megjelenése		
2013.06.24.	A Hargita és Kovászna megyei Ortodox Püspökség két kilométernyi zászlóanyagot vásárolt ingyen szétosztandó román trikólórok varrása céljából		
2013.06–07.	Alkotmánymódosító bizottság döntése júniusban ²² + Liviu Dragnea közigazgatásért felelős román miniszterelnök-helyettes zászlótörvény elfogadására tett bálványosfürdői ígérete júliusban	(látszat)előrelépés + megoldási javaslat nyilvános deklarációja	

3. táblázat. A vitatörténet vázlata

21 A március 18-ai CFR–Rapid kolozsvári labdarúgó-mérkőzésen a bukaresti Rapid szurkolói magyar zászlót égettek; április 2-án a Sepsi SIC női kosárlabdacsapat egyik szurkolóját csendőrök vezették ki a gyulafehérvári (Alba Iulia) sportcsarnokból, amiért székely zászlóval biztatta csapatát; az Oltchim Vâlcea–Győri Audio ETO bukaresti női kézilabda Bajnokok Ligája (BL) április 6-ai mérkőzése előtt román olimpiikonok Görbicz Anita, a magyar női kézilabda-válogatott irányítójának mezét tépték, a földön taposták.

22 A zászló-ügyet közvetlenül érintő kiegészítés, amely köztéren és magánterületen lehetővé tenné az etnikai, nyelvi, vallásos identitással kapcsolatos nemzeti jelképek szabad használatát. További három elfogadott javaslat: 1.) a nemzeti kisebbségek képviselői saját döntéshozó és végrehajtó szerveket hozhatnak létre az identitásuk megőrzését érintő hatáskörökkel, 2.) a nemzeti kisebbségeket államalkotó tényezőként ismerik el, 3.) a hatóságoknak a kisebbségek legitím képviselőivel kell konzultálniuk minden őket érintő kérdésben. Azóta tudjuk, hogy az alkotmánybíróság végül az alaptörvénnyel ellentétesnek ítélve elutasította e döntéseket.

II.) A szubjektív műfajú írások tartalomelemzése

A székely zászló-vitát nyomon kísérő publicisták, riportot készítő újságírók, interjú adó szakemberek vagy érintett politikusok számtalan érvet/értéktételeket sorakoztattak fel a saját és másik csoport védelmére kelve, vagy épp kirohanva ellene. Az elemzés által a magyar és román publicisztikákban megjelenő gondolkodási struktúrákat térképezem fel, ugyanakkor arra keresem a választ, vajon a hasonló gondolkodási struktúrával bíró szövegekben kirajzolódnak-e sajátos érvelések.

Klaus Krippendorf metodológiai összefoglalójában az elemzési technikákat a levonható következtetések formái szerint tipologizálja. Jelen elemzés rendszerszemléletű megközelítéssel bír, amelyet a szerző Alvan Alonzo Tenney (1876–1937) egyesült államokbeli szociológustól származtat (a típusokról lásd bővebben Krippendorf 1995: 35–51.). A tartalomelemzés a következő főbb szakaszokra bontható: az *adatok kidolgozása* (idesorolandó az egymással szorosan összefüggő *egységmeghatározás, mintavétel és adatrögzítés*), a kezelhetőbb adathalmaz érdekében végzett *adatredukció*, majd az *elemzés és a következtetések megfogalmazása* (Uo: 57–59.).

A szociálpszichológiai kutatások szerint a saját és külső csoport észlelése konfliktusos helyzetben polarizálttá válik, a hasonló viselkedést gyakran homlokegyenest ellenkező okoknak tulajdonítják, megjelenik az ún. tükrökép-gondolkodás,²³ a komplex gondolkodás az érzelem és arousal hatására megszűnik, a döntéseket sztereotípiák, gyors ítéletek és automatikus reakciók alapján hozzuk, így a konfliktus gyakran tovább mélyül és kölcsönös értetlenségbe torkollik (Smith–Mackie 2004: 808–814.). Még ha a lesújtó összegző gondolatok tendenciózusan állják is a helyüket, esetünkben egy jóval árnyaltabb kép rajzolódott ki, a leírtaktól eltérő, megértőbb megközelítések ugyancsak markánsan megjelentek. Ha az összesített arányokat vesszük, a vélemények pluralitása reménykeltő, de ha az egyes hírportálokat, több esetben kizárólag szélsőségekben leledző értelmezésekkel találkozunk.

A szöveg kódolásának lépései

Az elemzett szubjektív műfajú írásokat gondolkodási struktúrájuk szerint a következő négy (fokozatot megjelenítő) nagyobb kategóriába soroltam:

DÖNTŐEN ELFOGULT

- 1.) „szélsőségesen offenzív” (teljes önkritikátlanság, gyakran áldozati szerepben mutakozó)
- 2.) „mérsékelt offenzív” (inkább kritikus, de megjelennek az elfogulatlanság csírái)

DÖNTŐEN ELFOGULATLAN

- 3.) „egyensúlyra törekvő” (elfogulatlan, de a saját csoportnak nem fordít hátt)
- 4.) „független értelmiségi” (erősen önkritikus, legelfogulatlanabb, legérzékenyebb, akár a saját csoportnak is hátt fordít).

A „szélsőségesen offenzív” típusú szövegekben a konstruktív, logikai érvelés helyett inkább az érzelmi alapú kijelentések, a sértettség, az ostromlottság állapotának túlhangsúlyozása jellemző. Doru Decebal Feldiorean a „*Románok, legyetek egységesek és szolidárisak!*” Erdély a legnagyobb tét! című írásában²⁴ Németh Zsolt budafok-tétényi vitaindító kijelentése és Füzes Oszkár tévés szereplését követő napokban a következő gondolattal zárja összegzését: „*Sajnos, nehéz időket élünk, de úgy tűnik, a bukarestiek lassan túljutnak ezeken az örült, irredenta-sovén provokációkon [...]*”²⁵ Magyar részről hozhatnánk példának Dénes László ugyanebben az időszakban közölt, *Magasabbra a zászlót, székelyek!* című írását, ahol a heves diplomáciai vita nyomán a következő sorokkal indítja írását: „*Akik a zászló ürügyén minden mocskot és hazugságot ráhordanak (megint) a székelyekre és ősi földjükre [...], azoknak a kilencven-*

23 A Szovjetunióban született, egyesült államokbeli pszichológus, Urie Bronfenbrenner vezette be a fogalmat arra a helyzetre, amikor konfliktusos helyzetben a felek kölcsönösen torz képet festenek a másíkról.

24 „*Români, fiți uniți și solidari!*” *Transilvania, miza cea mai mare!*

25 „*Din păcate, trăim vremuri grele, iar Bucureștii par depășii de toate aceste provocări ale demenței irredentist-șovine [...]*”

kilenc százaléka azt sem tudja, mi is ez a zászló". Még a mozgósításra, összetartásra buzdító, militáns jellegű címek is összecsengenek. A „miért éppen minket bántanak” sémájú nacionalista beszédmodól jól ismert számunkra, ezért több példát erre nem hozok.

A „mérsékelten offenzív” típusa felé való eltolódás esetén kategóriateremtő sajátosság volt, ha az elfogulatlanság jelei bármilyen kezdetleges/esetenként tartalom nélküli módon, de megmutatkoztak. Román részről Robert Veress a *Hargita és Kovászna „stars & stripes”-ja* című cikkében, ahol az egyesült államokbeli Új-Mexikót Erdéllyel állítja párhuzamba, a magyarok többségét felsőbbrendűségi tudattal azonosítja, majd a következőképpen fogalmaz: „Részükről, a románok érzékelik ezt a gögőt és „funarizmusokkal” válaszolnak. Még körültekintőbbek is lennének, de hát a románoknak nincsenek kéznél gyors megoldások arra, hogy a székelyek kedvére tegyenek. Ördögi kör ez, ami csak növeli a kölcsönös gyűlöletet.”²⁶ A szerző már óvatosan elhatárolódik a Gheorghe Funar képviselte magyarságpolitikától, azonban arra egyfajta „szükséges rosszként”, megalapozott reakcióként tekint. A magyar szerzők közül Sike Lajos *Hadd lobogjon!* című, ironikus hangvételű publicisztikájában ugyancsak felsejül az önkritika hangja, a fokozott „zászlólengetés” kapcsán így indítja írását: „Már megszoktuk az elmúlt évtizedekben (a szocializmust is beleértve), hogy mennél nagyobb a szegénység és a társadalmi feszültség, annál több a zászló és a himnusz. A politikusok így próbálnak kijátszani bennünket, s elhítenni velünk, hogy a bajok ellenére mindennél fontosabb, hogy jó hazafiak (román vagy magyar hazafiak) legyünk!”

Az „egyensúlyra törekvő” szövegek esetén a kritikai megjegyzések kiegyenlítődnek. Erre példaként hozhatnánk a Vasile Dăncu szociológus, PSD-s politikus adta interjút, melyet a kérdező, Cseke Péter Tamás *A szimbólumok versengése nem vezet sehova* címmel jelentetett meg. A beszélgetést ugyancsak a diplomáciai vita kirobbanását követő, február eleji időszakban közzétették. A megkérdezett válaszaiban legtöbbször feltűnnek a különböző szempontok: „Nagyon jól mondta Tökés László a minap: Románia mindenkié, a románoké és a magyaroké egyaránt, mindannyiunknak jogunk van kifejezni nemzeti hovatartozásunkat. Ezt a jogot azonban nem lenne szabad egyfajta rituáléként gyakorolni, ez nem verseny.” Ugyanezt a gondolkodási struktúrát képviseli a magyar szerzők oldalán például Ambrus Attila *Jó, szomszédok vagyunk...* című publicisztikája, amely a külügyminiszterek március 6-ai bukaresti találkozáját értékelte. A magyar félről egy helyen így fogalmaz: „Martonyi János magyar külügyminiszter bukaresti látogatásán kissingeri fortéllyal próbálta jobb belátásra bírni a romániai kormánykoalíciót: vessen véget az értelmetlen kormány megbízotti és médiacsatározásnak a székely szimbólumok, a magyar nyelv ellen. Hogy a kellő empátiát megteremtse román kollégájában, arról a boldogságról beszélt, amely eltölti őt, valahányszor a méhkeréki vagy gyulai közintézményeken ott látja lobogni a román zászlót. Mert ez arra vall – fűzte hozzá a magyar diplomata –, hogy a román közösség tagjai jól érzik magukat Magyarországon...” Majd a román féllal szembeni aggályait sem takargatva a következőket írja: „Titus Corlăţean nem értett vagy csak úgy tett, mint aki nem ért. [...] Ugyanis azt válaszolta: „Románia nem akarja elvitatni egyetlen nemzeti kisebbségtől sem jelképei használatának jogát, csupán a törvények betartását kérjük.” A jelenlegi hazai törvények azonban – diplomatikusan fogalmazva – nem egyértelműek.”

A „független értelmiségi” típusának legfőbb sajátossága, amikor az önkritika a szöveg domináns részévé válik. A román publicisták közül kiemelendő Dan Tăpălagă *Néhány észrevétel a román-magyar feszültségekről*²⁷ című cikke, amely a két fél politikusaik haszonszerzésével indít, majd a román szociál-liberálisokról ironikusan azt írja: „Aztán összességében az USL is nyer, mivel ma már nem tárgyaljuk meg azt, ami egy ország életében a legfontosabb esemény, a költségvetésről szóló parlamenti szavazást, hanem egy irracionális és zsigerből kezelt hamis témát.”²⁸ Ugyaninnen érdemes idézni azon társadalmi kontextusok témába való beemelését is, amelyek a zászló-ügy megértésében igen fontosak: „Tíz éve, hogy legutóbb módosították az alkotmányt, Romániának a kisebbségi satútum törvénytervezetét azóta sem sikerült elfogadnia, a közhivatalokban történő anyanyelvhasználat kaotikusan működik [...]”²⁹ A magyar szerzők közül Parászka Borókanak a 2012. november 8-ai sepsiszentgyörgyi tüntetést követően megjelent *Zászlóbiznisz* című írásából szemlézek, a szimbolikus politizálást, a szembefordulást kritizáló

26 „De partea lor, românii percep această fudulie și reacționează cu funarisme. Chiar de ar fi mai diplomați, românii nu au la îndemână soluții rapide pentru a se face simpatici secuilor. Așa că se intră în cercul vicios al creșterii amplitudinii aversiunii reciproce.”

27 „Câteva observații despre tensiunile româno-maghiare.”

28 „Căști-gă apoi USL-ul în ansamblu, deoarece nu mai discutăm astăzi despre cel mai important eveniment din viața unei țări, votarea bugetului în Parlament.”

29 „La zece ani de la precedența modificare a Constituției, România tot n-a reușit să adopte o lege a statutului minorităților, utilizarea limbii materne în administrația publică se întâmplă haotic [...]”

észrevételek sokaságából idézve: „Értem én, hogy a Székelyföld brandépítés a mi napi politikai gőzhengerünk, már nem nagyon lehet megállítani. Túl egyszerű, túl erős, túl egyértelmű. És kapcsolódik hozzá mindenféle. Nem is kicsi szeparatizmus (ezt hívjuk ma Erdélyben összekacsintva autonómiának), kódolt idegenellenesség (miénk a zászló, a föld, az ország és nem másé), és jól érthető hadüzenet (kítűzzük, jelöljük, hogy hol kezdődnek a frontvonalak).”

A gondolkodási struktúra alatt a saját és másik csoportról alkotott pozitív vagy negatív vélekedés sajátos elrendeződését értem. A 63 cikk alapján 13 változatot sikerült megkülönböztetni (lásd a függelékben), a forrásszövegeket a gyakoriságot mérő kvantitatív tartalomelemzés módszerével dolgoztam fel (Krippendorf 1995: 117–119.). Az *elemzés egységét* a publicisztikai/szubjektív műfajú írások adják, hisz a tárggyal kapcsolatos értékítéletet ezek fejezik ki a legexplicitebben módon. A témával kapcsolatos cikkek a teljes adatpopulációt jelentik, ezért *mintavételre* nem volt szükség.³⁰ A 63 cikk nem vág teljesen egybe a műfaji eloszlást mutató 2. táblázat számértékeivel, ugyanis néhány olyan köztes műfajú szöveg, mint az interjú, szatíra vagy hírmagyarázat, a bennük megfogalmazott értékítéletek elhanyagolható mértéke miatt okafogyottá tette elemzésüket. Ez is a kellő *adatredukciót* segítette.

Adatnak tekintettem minden – explicit vagy implicit módon fellelhető – értékelő megállapítást/koherens gondolatsort, nem tekintettem viszont annak a tisztán deskriptív részeket. A rejtett adatok dekódolására példa lehet Eugen Tănăsescu-nak a székelyföldi törekvésre vonatkozó kijelentése, mely szerint úgy használják ezt a közösségi szimbólumot, mint „Pepelea szögét” a román hatalom falán. Ha nem ismernénk a cikk egyéb részletét vagy a kijelentés kulturális kontextusát, a metaforát nem lehetne egyértelműen értelmezni. Más gyakori esetben egyetlen kijelentés két változó szerint is besorolásra került. Erre példaként hozhatjuk Iulia Badea-Guérítée-nek azon meggyőződését, mely szerint a másik meg nem értése és el nem fogadása nyomán egyik fél sem fog leülni vitázni a másikkal. Ez az értékelő megállapítás tehát nemcsak a másik, de a saját csoportról alkotott negatív vélekedést is kifejezte.

Összesen hat *adatrögzítési egységet* különböztettem meg: a saját és másik csoport pozitív és negatív értékelései, továbbá néhány esetben a saját reflexiója felosztható volt rokonelvű és belső ellenzéki csoportra. A belső ellenzéki csoport negatív értékelése kizárólag a „szélsőségesen offenzív” típusú szövegekben jelent meg, többnyire a hatalomból kiszorult szélsőjobboldali alakulatok szimpatizánsai felől a nagyobb befolyással bíró pártok – magyar szerzők esetében az RMDSZ, román szerzőknél a különböző kormánypártok – irányába.

Fontos megjegyezni, hogy a saját csoport pozitív értékelése jelenthette annak dicséretét/magasztalását, de strukturális egyneműsége folytán a sértettként való feltüntetését is. Így például Farcádi Botond az *Egy a tábor* című írásában, amikor a sportrendezvényeken elszaporodott jelképrongálásokat követően a saját csoportot egyfajta piedesztálra emeli, így fogalmaz: „Üzentünk ugyanis Gyulafehérvárra, Bukarestbe, Európába: mások vagyunk, a sportban is. Nem zászlókat égetünk, nem idegengyűlölő jelzavakat skandalunk, hanem békésen és határozottan kiállunk jelképeink, identitásunk mellett.” Ezzel az önmagasztalással tehát egy kategóriába került mondjuk Doru Decebal Feldiorean *A románok, akiket Bukarest elhanyagolt*³¹ főcímmel megjelent írásának a következő, önsajnálatot kifejező gondolata: „Ezeket az embereket tartásatok számon (a FCRCHM vezetőit – megj. a szerzőtől), nemcsak ebben, hanem minden Hargita és Kovászna megyével kapcsolatos ügyben is, mert az RMDSZ arcátlan és emellett fantasztikus képviselője is van, de minket senki nem vesz számba.”³² A felhívás Codrin Munteanu Kovászna megyei prefektus leváltását követően jelent meg.

A változókhoz a szövegben történő megoszlásuk szerint a következő három érték egyikét rendeltem: „nem jelenik meg”, „megjelenik”, vagy „hangsúlyos”. A szemléltetés kedvéért a *szélsőséges nacionalista* kategóriájának egyik variánsa (részleteiben lásd a függelékben):

30 A sajtóorgánumok kiválasztásának szempontjait lásd az I. fejezet *Forrásanyag, kiválasztás, általános módszertani megfontolások* című alfejezetben.

31 „Români, marginalizați de la București”.

32 „De acești oameni să țineți cont, nu numai în acest caz, ci în toate legate de Harghita și Covasna, pentru că UDMR-ul are un tupeu și o reprezentare fantastică, iar pe noi nu ne bagă nimeni în seamă.”

saját	+	megjelenik	(a.) döntően támadó, elfogult, séreلمي megközelítés
	-	nincs	
másik	+	nincs	
	-	hangsúlyos	

A módszertani összefoglalók szerint a választott eljárás legkényesebb pontja a megbízhatóság, azonban a kérdésselvetés szempontjából ebben láttam a legnagyobb hatékonyságot (lásd bővebben: Antal 1975: 59–60; Krippendorff 1995: 60–68.).

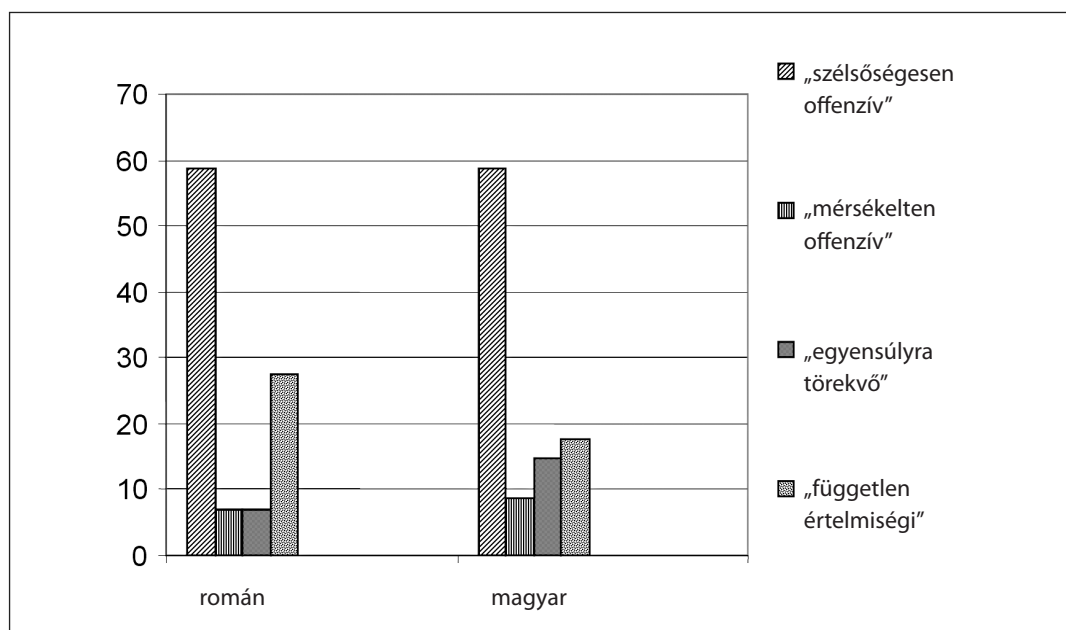
A gondolkodási struktúrák megoszlása

Ahogy az elfogult szélsőséges típusától („szélsőségesen offenzív”) az elfogulatlan felé haladunk („független értelmiségi”), jól kivehető, ahogy a cikkíró figyelme a másik hibáiról fokozatosan a sajátára terelődik. Megjelennek az addig teljesen kifejtetlen önkritika csírái, ekkor már jelentőségét veszíti a saját sérelmek túlhangsúlyozása, ami addig támadásaik öngazolására kellett. Az elfogulatlan szélsőséges típusa felé közeledve az értéktételeket egyre kevésbé fogalmazzák pártpolitikai direktívák mentén, és a lehető legtöbb szempont tárul fel az olvasó előtt.

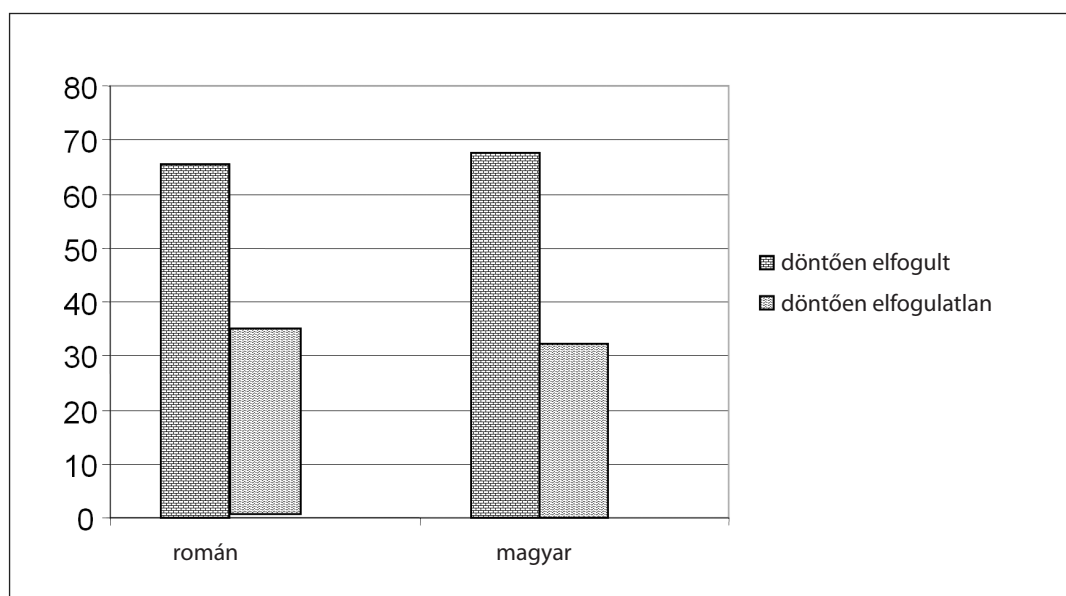
Habár mind a román, mind a magyar szerzők között a cikkek abszolút többségét a támadó, önkritikátlan, gyakran áldozati szerepben mutatkozó írások adják (lásd 1. és 2. diagram), az utóbbi két kategóriába sorolt, döntően elfogulatlan publikációk egy masszív, 30% fölötti értéket mutatnak mindkét esetben. Érdekes, hogy a román szerzők a döntően elfogult kategóriában néhány százalékponttal kisebb, a döntően elfogulatlan kategóriában néhányval nagyobb arányt képviseltek a magyarokénál, de a két csoport gondolkodási struktúrájának a képe igen hasonló (lásd 2. diagram).

Ami kiugró különbséget mutat, az a legelfogulatlanabb, a „független értelmiségi” kategóriája alá sorolt cikkek, itt a román publikációk száma csaknem kétszerese a magyarokénak (lásd 1. diagram). Az érvelések sorát végigolvasva egyértelműen kitetszik, hogy ez az eltérés nemcsak a struktúrák arányszámaiban, de tartalmilag is érezhető. A román publicisták igen sokrétű és fajsúlyos öniróniájukkal, de a magyarokról megfogalmazott éleslátású kritikáikkal is kitűntek. A fenti példákhoz kiegészítésként idézhetnénk Cristian Câmpeanunak a diplomáciai vita kirobbanásának kezdetén közölt *Őrület Bukaresten és Budapesten* című cikkét, melyben e sorok olvashatók: „Megérkezni Bukarestből mint egy ispán a birtokára, hogy megtiltsd a székelyeknek e zászló kítűzését, az arogancia és tudatlanság bizonyítéka, de még hogy meg is fenyegeti őket azzal, hogy csendőroket hoz az intézkedés tiszteletben tartása érdekében, az már veszélyes és haszontalan provokáció, főleg hogy az egész esemény mesterségesnek tűnik. Hogyan másképp magyarázhatnánk a konfliktus mesterséges voltát, mint a legsötétebb nacionalizmus néhány olyan – politikai szempontból – kimúlt apostolának újbóli feltűnésével, mint Gheorghe Funar és Vadim Tudor, akik a nemzetbiztonságot fenyegető veszélyről és katonai megszállásról szóló zagyva történeteikkel töltötték meg a tévés közvetítéseket? Ki az az épelméjű ember, aki ilyesminek még be tud dőlni 2013-ban, [...]”³³

33 „A veni de la București ca un vechil pe moșie să le interzici secuilor să arboreze acest drapel este o dovadă de aroganță și ignoranță iar a-i amenința că aduci jandarmii să se asigure că această măsură este respectată este o provocare periculoasă și inutilă, mai ales că întregul episod pare artificial. Cum altfel, decât prin faptul că este un conflict fabricat, s-ar putea explica reactivarea unor apostoli defuncți (din punct de vedere politic) ai naționalismului de grotă precum Gheorghe Funar și Vadim Tudor, care au umplut emisiunile de televiziune cu povești delirante despre amenințări la adresa securității naționale și invazii militare? Ce om cu mintea sănătoasă mai poate crede așa ceva în 2013[...]”

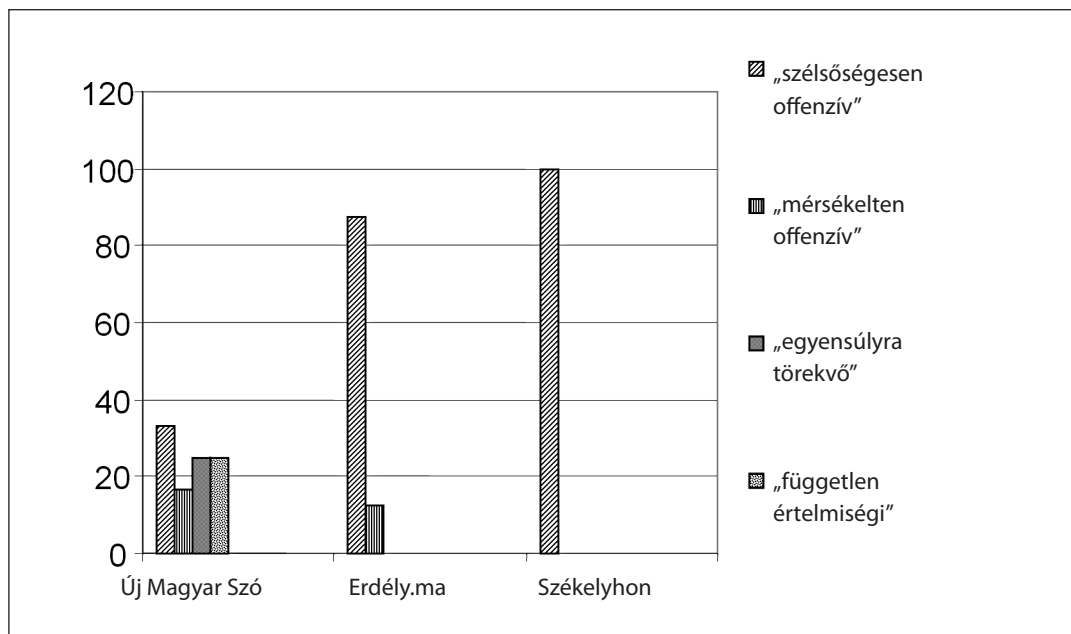

1. diagram. Román és magyar szerzők szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint

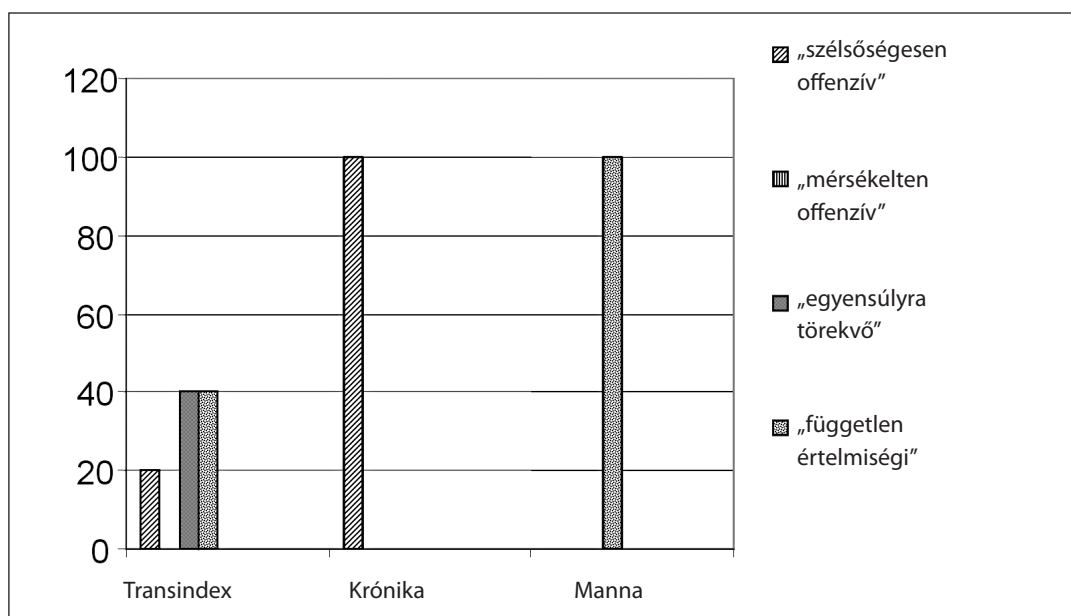
2. diagram. Román és magyar szerzők szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint (egyszerűsítve)

Nem tulajdonítok különösebb jelentőséget azoknak a szinte összes gondolkodási struktúrájánál megjelenő érveknek, amelyek a választói érdekre vagy más problémákról történő figyelemelterelésre hivatkoztak. Egyfelől a politikai kommunikáció sajátosságai eleve predesztinálják e szempontok mérlegelését, másfelől az érvelési logikák inkább az érzelmek jelentőségére hívják fel a figyelmet. Érdekesebbek azok az elemi érvelések, amelyek ott vannak a leginkább szűk látókörű, „szélsőségesen offenzív” írásokban, de nem hiányoznak a legliberálisabb publicisták eszközkészletéből sem. Ezek között szerepelt Hargita és Kovászna megye alacsony életszínvonala (inkább csak a szegénység mértékéről voltak véleménykülönbségek), a székelyek/magyarok felsőbbrendűségi érzésének történelmi áthagyományozódása, az autonómiatörekvés románok felőli egyöntetű elutasítása, hogy a romániai magyar politikai közösség vezetői eljátszották kártyáikat, és hogy az Orbán-kormány antidemokratikus intézkedései

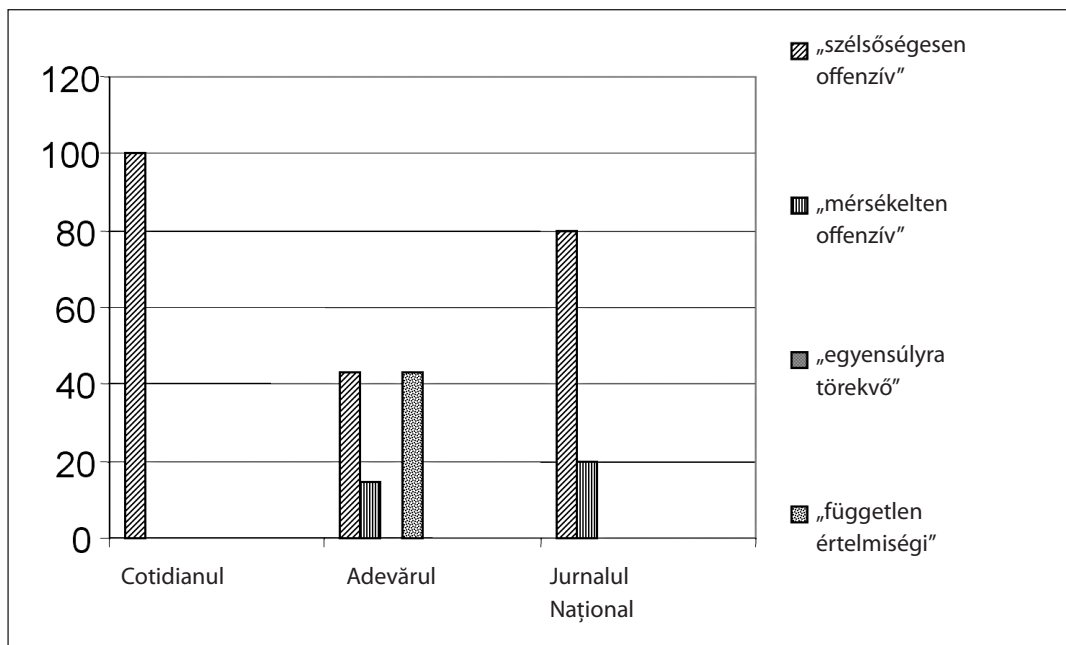

3. diagram. Magyar sajtóorgánumok szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint 1.

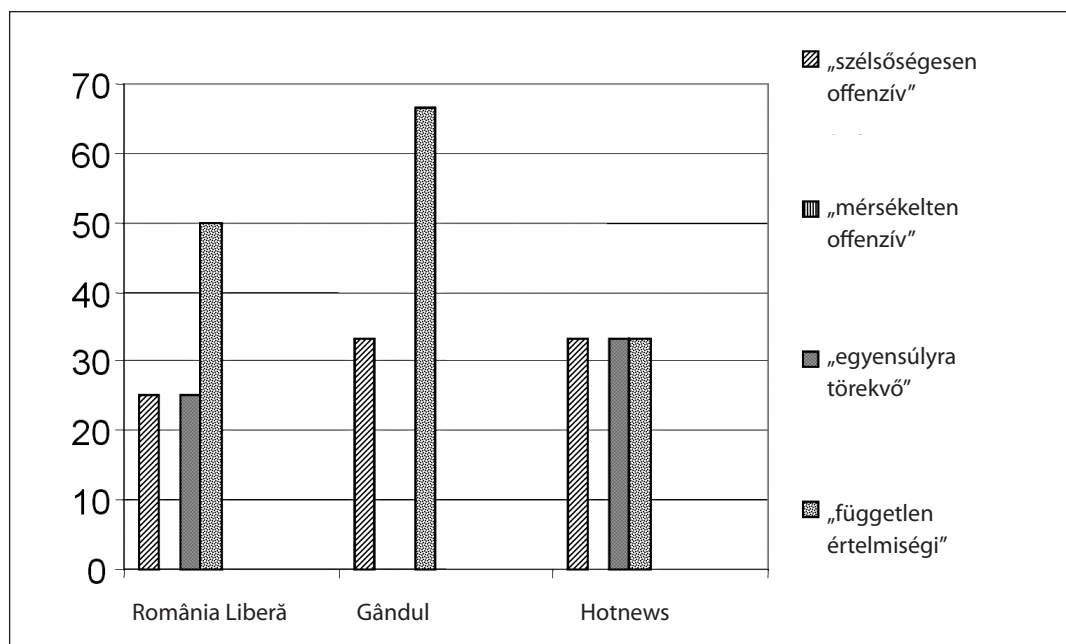
nyomán hitelét veszítette (utóbbi nagyobb hangsúllyal a román publicisták körében). Hasonlóan – a leginkább támadó hangnemben írt román publikációkat leszámítva – széles konszenzus alakult ki arról, hogy több román tévécsatorna gyűlöletkeltő, magyarellenes, és a zászlóhasználatot szabályozó törvények nem világosak. Az egyes sajtóorgánumokat tekintve már jóval nagyobb különbségek mutatkoztak. A publicisztikákban megnyilvánuló gondolkodásbeli sajátosságok nagyvonalakban jól illeszkednek a híryanagot feldolgozó fejezet következtetéseihez. Szélsőségesen elfogult gondolkodás jellemezte a *Krónika*, *Székelyhon* és *Erdély.ma* szövegeit, a *Transindex* és *Új Magyar Szó* már kitűnt pluralitásával, az azóta megszűnt *Manna* pedig a legelfogulatlanabb képet sejteti, de mivel atipikus módon egyetlen publicisztikája jelent meg a témában, messzemenő következtetések megfogalmazására nem ad lehetőséget (lásd 3. és 4. diagram).

4. diagram. Magyar sajtóorgánumok szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint 2.

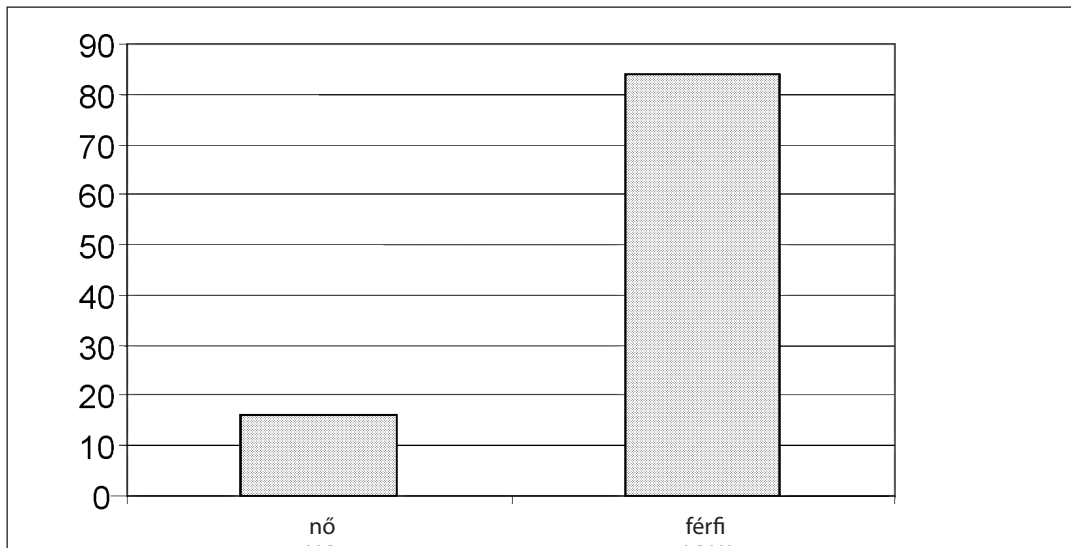
5. diagram. Román sajtóorgánumok szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint 1.

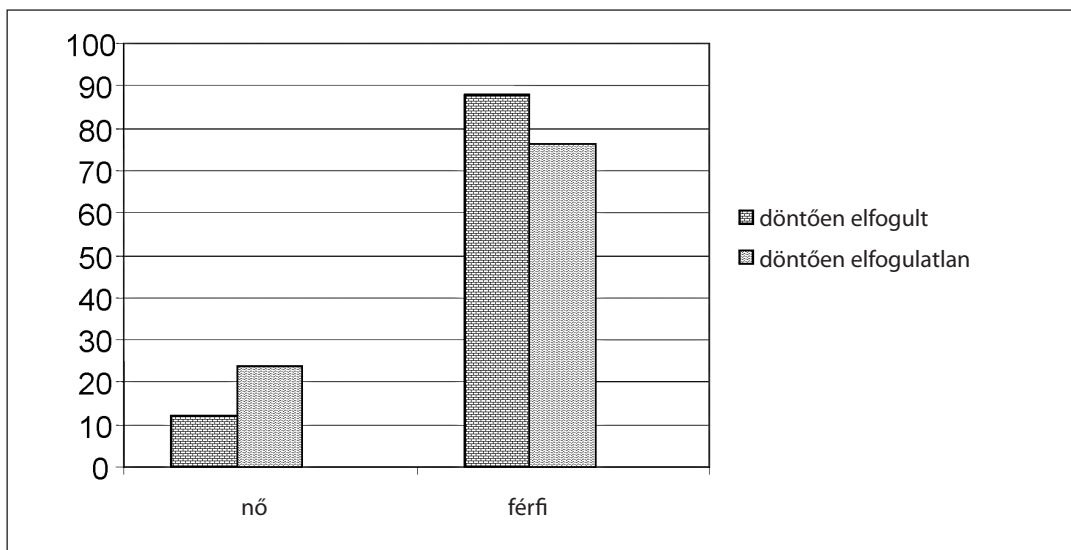
6. diagram. Román sajtóorgánumok szubjektív műfajú szövegeinek összehasonlítása gondolkodási struktúrájuk szerint 2.

Ha a román sajtóorgánumokat ábrázoló diagramokra vetünk egy pillantást, rögtön szembe-tűnik a *Cotidianul* egyetlen másik médiumhoz sem hasonlító egyoldalúsága. A hírportál a zászló-ügyet kezdetektől fogva melegen tartó civil fórum szöcsövének bizonyult, cikkei túlnyomórészt a 19. századi nemzetkarakterológia szellemiségében íródtak, melyekben gyakran a nemzetszeretet mindenekfelettsége és a vallásos fanatizmus összefonódása érhető tetten. Ugyancsak jellegzetesen elfogult cikkeket közölt a *Jurnalul Național*, viszont a legjelentősebb országos hírportálok közé tartozó *Adevărul*, *Hotnews*, *Gândul* és *România Liberă* szövegeik elfogultságát tekintve heterogén vagy inkább önkritikus írásokat közöltek (lásd 5. és 6. diagram).

Végül érdemes megnézni, hogy a különböző gondolkodási struktúrákban milyen a nemi arányok megoszlása. Az összes elemzett szubjektív műfajú írások 16%-át női és 84%-át férfi szerző írta (lásd 7. diagram). Míg a döntően elfogult cikkek esetében a férfiak 88,1%-kal felül-, a nők 11,9%-os részvételi aránnyal alul vannak reprezentálva, addig a döntően elfogulatlan cikkeknel már a férfiak 76,2%-kal alul-, a nők 23,8%-kal, részvételi arányukhoz képest másfélszeresen vannak felülreprezentálva (lásd 8. diagram).

7. diagram. A szerzők nemi megoszlása

8. diagram. A gondolkodási struktúrák nemi megoszlása

Következtetések

A 2012. júliusa és 2013. júliusa között nyomon követett székely zászló-ügyről írt publicisztikák tartalom-elemzése alapján a román és magyar szerzők gondolkodási struktúrái nem mutatnak etnikumspecifikus sémákat, azok szinte teljesen hasonló szerkezetűek. Az igen vehemens reakcióktól kísért regionális zászló-ügy bár durván 70 százalékban döntően elfogult írásokat idézett elő, a kb. 30%-os, döntően elfogulatlan cikkek aránya reménykeltő a romániai írott sajtót tekintve. Bár tegyük hozzá, ha az árnyaltabb felosztást tekintjük, akkor ennek a durván 70%-os aránynak a nagy részét, 85–90%-át az önkritikátlan, gyakran áldozati szerepben mutatkozó, „szélsőségesen offenzív” kategóriába sorolt írások képezik. A szerzők nemi megoszlásáról annyit érdemes megemlíteni, hogy ha egy skálán a szélsőségesen elfogultból a szélsőségesen elfogulatlan irányába haladunk, a férfiak felül- és a nők alulreprezentáltsága épp az ellenkezőjére változik, de az eltérés nem számottevő.

A magyar sajtóorgánumok közül a Krónika, Székelyhon és Erdély.ma szinte kizárólag „szélsőségesen offenzív” gondolkodási struktúrájú publicisztikákat közölt, a *Transindex* és *Új Magyar Szó* már kitűnt pluralitásával, előbbinél a döntően elfogulatlan cikkek domináltak, utóbbinál a gondolkodási struktúrák széles skálája képviseltette magát. A román sajtóorgánumok esetében jellegzetesen elfogult cikkeket közölt a *Cotidianul* és *Jurnalul Național*. A legjelentősebb országos hírportálok közé tartozó *Hotnews*, *Gândul* és *România liberă* inkább elfogulatlan, de ugyancsak széles skálájú írásokat, az *Adevărul* inkább elfogult, de az önkritikus, legérzékenyebb, „független értelmiségi” kategóriájába sorolt publicisztikákat is megjelentetett.

Felhasznált irodalom

2011 Magyarország Alaptörvénye (Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye). http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV [2014.08.11.]

ANTAL László

1975 *A tartalom-elemzés alapjai*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest.

ÁGOSTON Vilmos

2007 *A kisajátított tér. A nemzeti képzelet Doru Munteanu és Wass Albert műveiben*. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, Budapest.

BAK Borbála

2003 *Magyarország történeti topográfiája. A honfoglalástól 1950-ig*. MTA Történettudományi Intézete, Budapest.

BALÁZS Géza

1993 *Újságíró-ismeretek*. Texoft, Biográf–DUE, Budapest.

BALÁZS Géza – SZAYLY József – SZILÁGYI Árpád

2010 *Újságíró-ismeretek kezdő és civil újságíróknak: sajtó, rádió, televízió, online média*. Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete, Budapest.

CĂLINESCU, George

2001 *Istoria Literaturii Române: compendiu. Litera internațional, București–Chișinău*. <https://cantemird.files.wordpress.com/2008/03/calinescu-george-istoria-literaturii-romane-carte.pdf> [2014.12.18.]

FEHÉR M. István

2004 *Európa-eszme és európai tradíció. Magyar Tudomány 5*. www.matud.iif.hu/04maj/12.html [2014.11.07.]

HERMANN Gusztáv Mihály

2003 A hagyományos székely társadalom és analógiái a középkori Magyarországon. In uő: *Náció és nemzet. Székely rendi nacionalizmus és magyar nemzettudat 1848-ig*. Teleki László Intézet, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 19–60. <http://www.adatbank.ro/cedula.php?kod=31> [2014.08.09.]

KELEMEN Gábor

2014 *Csehország, Románia és Szlovákia online médiapiaca*. Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete, Budapest. http://mte.hu/dokumentumok/MTE_regios_online_mediapiac_tanulmany_teljes_2014_04_17_v.pdf [2014.06.30.]

KERTÉSZ Melinda

2013 Zászlók egykor és ma. Mi is az a székely zászló? (interjú Mihály János történésszel, a Székely Címer-, Pecset- és Zászlótörténeti Munkacsoport vezetőjével) *Transindex*, 2013. február 25. itthon.transindex.ro/?cikk=19667 [2014.06.04.]

KISS Tamás

2010 Népszámlálás 2011: folyamatok és (köz)politikai irányok. *Magyar kisebbség*, 15. (3–4) 34–36. epa.oszk.hu/02100/02169/00039/pdf/2010_3-4_002_007-038_Vitaindito.pdf [2014.08.21.]

KRIPPENDORFF, Klaus

1995 *A tartalomlemezés módszertanának alapjai*. Balassi Kiadó, Budapest.

MANDELBAUM, David G.

1982 Egy életrajzi tanulmány: Gandhi. In: KÜLLŐS Imola (szerk.): *Az életrajzi módszer alkalmazása és eredményei a néprajzban és az antropológiában*. *Documentatio Ethnographica*, 9. 29–46.

MIU, Sever Ioan

2013 Manipularea Antena3&Mihai Gâdea: Photosopul ca armă contra unguirilor. Dar și contra românilor! *Adevărul*, 2013. február 4. adevarul.ro/news/politica/manipulare-antena3sintezazilei-photoshopul-arma-ungurilor-romanilor-1_510fe53e4b62ed5875d58ccf/index.html [2014.08.13.]

MÓRÉ Sándor

2011 A román kisebbségi törvénytervezet bemutatása és elemzése. *Jogelméleti Szemle*, 2011/4. <http://jesz.ajk.elte.hu/more48.html> [2014.12.02.]

PAPP Z. Attila

2010 Hozzászólás Kiss Tamás Népszámlálás 2011: folyamatok és (köz)politikai irányok című írásához. *Magyar kisebbség*, 15. (3–4.) 45–48. http://epa.oszk.hu/02100/02169/00039/pdf/2010_3-4_003_039-049_Forum.Papp.pdf [2014.08.21.]

PATAKFALVI CZIRJÁK Ágnes

2014 A székely zászló jelentéseinek rétegei. *Transindex*, 2014. szeptember 1. <http://itthon.transindex.ro/?cikk=24204> [2015.03.01.]

R. SMITHS, Eliot – M. MACKIE, Diane

2004 *Szociálpszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.

SZÁSZ Zoltán

1998 A nemzetiségek és az 1848-as magyar forradalom. *Történelmi szemle*, 40. 3–4. 193–202. epa.oszk.hu/00600/00617/00002/tsz98_3_4_szasz_zoltan.htm [2014.11.24.]

SZIRMAI Éva

2005 *A sajtóműfajok elmélete*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged.

Online források:

CompLex Jogtár. 1990. évi XC. törvény a köztársasági megbízott jogállásáról, hivataláról és egyes feladatairól. <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8746> [2014.06.25.]

Institutul Național de Statistică (Országos Statisztikai Hivatal). <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/> [2014.11.11.]

Országgyűlési napló adatai/ 252. ülésnap, 2. felszólalás (Szávay István)
http://www.parlament.hu/orszaggyulesi-naplo-elozo-ciklusbeli-adatai?p_auth=cCZWkZBp&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Finternet%2Ffcplsql%2Ffogy_naplo.naplo_fadat%3Fp_ckl%3D39%26p_uln%3D252%26p_felsz%3D2%26p_szoveg%3D%26p_felszig%3D2 [2014.11.04.]

Székely Nemzeti Tanács (SZNT) http://sznt.sic.hu/husic/index.php?option=com_content&view=article&id=154&Itemid=4&lang=hu [2014.06.04.]

VISTAI András János

Tekintő – erdélyi helynévkönyv. I–III. kötet.

https://web.archive.org/web/20110710230653/http://www.fatornyosfalunk.com/helynevkonyv_-_1._kotet_A-H.pdf [2015.05.04.]

Függelék

A négy nagyobb gondolkodási struktúra 13 változata, a szubjektív műfajcsoportba sorolt 63 szöveg alapján:

1.) „szélsőségesen offenzív”

saját	+	megjelenik	(a.) döntően kritikus, elfogult, sérelmi megközelítés
	-	nincs	
másik	+	nincs	
	-	hangsúlyos	

saját	rokonelvű csoport	+	megjelenik/ hangsúlyos	(b.) döntően kritikus, elfogult, sérelmi megközelítés, belső megosztottság
	belső ellenzék	-	megjelenik	
másik		+	nincs	
		-	hangsúlyos	

saját	rokonelvű csoport	+	nincs	(c.) döntően a belső ellenzék felé kritikus, elfogult, belső megosztottság, egyöntetűen negatív
	belső ellenzék	-	hangsúlyos	
másik		+	nincs	
		-	megjelenik	

saját	rokonelvű csoport	+	megjelenik	(d.) belső ellenzék felé kritikus, csak a sajátja koncentráció
	belső ellenzék	-	megjelenik	
másik		+	nincs	
		-	nincs	

saját	+	nincs	(e.) döntően kritikus, elfogult, egyöntetűen negatív
	-	nincs	
másik	+	nincs	
	-	hangsúlyos	

2.) „mérsékelt offenzív”

saját	+	nincs	(a.) döntően kritikus/támadó, de megjelennek az elfogulatlanság csírái
	-	megjelenik	
másik	+	nincs	
	-	hangsúlyos	

saját	+	nincs	(b.) döntően kritikus/támadó, de a másik erényei is fel-feltűnnek
	-	nincs	
másik	+	megjelenik	
	-	hangsúlyos	

3.) „egyensúlyra törekvő”

saját	+	nincs	(a.) mindkét irányban kritikus, egyöntetűen negatív
	-	hangsúlyos	
másik	+	nincs	
	-	hangsúlyos	

saját	+	nincs	(b.) mindkét irányban kritikus, a másik érényeire is érzékeny
	-	hangsúlyos	
másik	+	hangsúlyos	
	-	hangsúlyos	

4.) „független értelmiségi”

saját	+	nincs	(a.) döntően (ön)kritikus, elfogulatlan, egyöntetűen negatív
	-	hangsúlyos	
másik	+	nincs	
	-	megjelenik	

saját	+	nincs	(b.) döntően a másik érényeire érzékeny, de mindkét irányban kritikus
	-	megjelenik	
másik	+	hangsúlyos	
	-	megjelenik	

saját	+	nincs	(c.) döntően (ön)kritikus, elfogulatlan, a másik érényeire is érzékeny
	-	hangsúlyos	
másik	+	megjelenik	
	-	megjelenik	

saját	+	megjelenik	(d.) döntően (ön)kritikus, elfogulatlan, legsokoldalúbb megközelítés
	-	hangsúlyos	
másik	+	megjelenik	
	-	megjelenik	

DESPRE INSTITUTUL PENTRU STUDIEREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

INSTITUTUL PENTRU STUDIEREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE (ISPMN) funcționează ca instituție publică și ca personalitate juridică în subordinea Guvernului și sub coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice. Sediul Institutului este în municipiul Cluj-Napoca.

Scop și activități de baza

Studierea și cercetarea inter- și pluridisciplinară a păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, studiarea aspectelor sociologice, istorice, culturale, lingvistice, religioase sau de altă natură ale minorităților naționale și ale altor comunități etnice din România.

Direcții principale de cercetare

Schimbare de abordare în România, în domeniul politicilor față de minoritățile naționale: analiza politico-instituțională a istoriei recente;
Dinamica etno-demografică a minorităților din România;
Revitalizare etnică sau asimilare? Identități în tranziție, analiza transformărilor identitare la minoritățile etnice din România;
Analiza rolului jucat de etnicitate în dinamica stratificării sociale din România;
Patrimoniul cultural instituțional al minorităților din România;
Patternuri ale segregării etnice;
Bilingvismul: modalități de producere, atitudini și politici publice;
Noi imigranți în România: modele de încorporare și integrare.

ABOUT THE ROMANIAN INSTITUTE FOR RESEARCH ON NATIONAL MINORITIES

The ROMANIAN INSTITUTE FOR RESEARCH ON NATIONAL MINORITIES (RIRNM) is a legally constituted public entity under the authority of the Romanian Government. It is based in Cluj-Napoca.

Aim

The inter- and multidisciplinary study and research of the preservation, development and expression of ethnic identity, as well as social, historic, cultural, linguistic, religious or other aspects of national minorities and of other ethnic communities in Romania.

Major research areas

Changing policies regarding national minorities in Romania: political and institutional analyses of recent history;
Ethno-demographic dynamics of minorities in Romania;
Identities in transition – ethnic enlivening or assimilation? (analysis of transformations in the identity of national minorities from Romania);
Analysis of the role of ethnicity in the social stratification dynamics in Romania;
The institutional cultural heritage of minorities in Romania;
Ethnic segregation patterns;
Bilingualism: ways of generating bilingualism, public attitudes and policies;
Recent immigrants to Romania: patterns of social and economic integration.

A NEMZETI KISEBBSÉGGUTATÓ INTÉZETRŐL

A kolozsvári székhelyű, jogi személyként működő NEMZETI KISEBBSÉGGUTATÓ INTÉZET (NKI) a Román Kormány hatáskörébe tartozó közintézmény.

Célok

A romániai nemzeti kisebbségek és más etnikai közösségek etnikai identitásmegőrzésének, -változásainak, -kifejeződésének, valamint ezek szociológiai, történelmi, kulturális, nyelvészeti, vallásos és más jellegű aspektusainak kutatása, tanulmányozása.

Főbb kutatási irányvonalak

A romániai kisebbségpolitikában történő változások elemzése: jelenkortörténetre vonatkozó intézménypolitikai elemzések;
A romániai kisebbségek népességdemográfiai jellemzői;
Átmeneti identitások – etnikai revitalizálás vagy asszimiláció? (a romániai kisebbségek identitásában végbemenő változások elemzése);
Az etnicitás szerepe a társadalmi rétegződésben;
A romániai nemzeti kisebbségek kulturális öröksége;
Az etnikai szegregáció modelljei;
A kétnyelvűség módozatai, az ehhez kapcsolódó attitűdök és közpolitikák;
Új bevándorlók Romániában: társadalmi és gazdasági beilleszkedési modellek.

A apărut/Previous issues/Megjelent:

■ Nr. 1

Kiss Tamás – Csata István: *Evoluția populației maghiare din România. Rezultate și probleme metodologice. Evolution of the Hungarian Population from Romania. Results and Methodological Problems*

■ Nr. 2

Veres Valér: *Analiza comparată a identității minorităților maghiare din Bazinul Carpatic. A Kárpát-medencei magyarok nemzeti identitásának összehasonlító elemzése.*

■ Nr. 3

Fosztó László: *Bibliografie cu studiile și reprezentările despre romii din România – cu accentul pe perioada 1990–2007*

■ Nr. 4

Remus Gabriel Anghel: *Migrația și problemele ei: perspectiva transnațională ca o nouă modalitate de analiză a etnicității și schimbării sociale în România*

■ Nr. 5

Székely István Gergő: *Soluții instituționale speciale pentru reprezentarea parlamentară a minorităților naționale*

■ Nr. 6

Toma Stefánia: *Roma/Gypsies and Education in a Multiethnic Community in Romania*

■ Nr. 7

Marjoke Oosterom: *Raising your Voice: Interaction Processes between Roma and Local Authorities in Rural Romania*

■ Nr. 8

Horváth István: *Elemzések a romániai magyarok kétnyelvűségéről*

■ Nr. 9

Rudolf Gräf: *Palatele țigănești. Arhitectură și cultură*

■ Nr. 10

Tódor Erika Mária: *Analytical aspects of institutional bilingualism. Reperle analitice ale bilingvismului instituțional*

■ Nr. 11

Székely István Gergő: *The representation of national minorities in the local councils – an evaluation of Romanian electoral legislation in light of the results of the 2004 and 2008 local elections. Reprezentarea minorităților naționale la nivel local – O evaluare a legislației electorale românești pe baza rezultatelor alegerilor locale din 2004 și 2008*

■ Nr. 12

Kiss Tamás – Barna Gergő – Sólyom Zsuzsa: *Erdélyi magyar fiatalok 2008. Közvélemény-kutatás az erdélyi magyar fiatalok társadalmi helyzetéről és elvárásairól. Összehasonlító gyorsjelentés. Tinerii maghiari din Transilvania 2008. Anchetă sociologică despre starea socială și așteptările tinerilor maghiari din Transilvania. Dimensiuni comparative*

■ Nr. 13

Yaron Matras: *Viitorul limbii romani: către o politică a pluralismului lingvistic*

■ Nr. 14

Sorin Gog: *Cemeteries and dying in a multi-religious and multi-ethnic village of the Danube Delta*

■ Nr. 15

Irina Culic: *Dual Citizenship Policies in Central and Eastern Europe*

■ Nr. 16

Mohácsék Magdolna: *Analiza finanțării alocate organizațiilor minorităților naționale*

■ Nr. 17

Gidó Attila: *On Transylvanian Jews. An Outline of a Common History*

■ Nr. 18

Kozák Gyula: *Muslims in Romania: Integration Models, Categorization and Social Distance*

■ Nr. 19

Iulia Hossu: *Strategii de supraviețuire într-o comunitate de romi. Studiu de caz. Comunitatea „Digu-lui”, Orăștie, județul Hunedoara*

- Nr. 20
Székely István Gergő: *Reprezentarea politică a minorităților naționale în România. The political representation of national minorities in Romania*
- Nr. 21
Peti Lehel: *Câteva elemente ale schimbării perspectivei religioase: secularizarea, transnaționalismul și adoptarea sectelor în satele de ceangăi din Moldova Transnational Ways of Life, Secularization and Sects. Interpreting Novel Religious Phenomena of the Moldavian Csángó Villages*
- Nr. 22
Sergiu Constantin: *Tirolul de Sud – un model de autonomie și conviețuire?*
- Nr. 23
Jakab Albert Zsolt: *Organizarea memoriei colective în Cluj-Napoca după 1989 The Organization of Collective Memory by Romanians and Hungarians in Cluj-Napoca after 1989*
- Nr. 24
Peti Lehel: *Apariția Fecioarei Maria de la Seuca – în contextul interferențelor religioase și etnice The Marian Apparition from Seuca/Szőkefalva in the Context of Religious and Ethnical Interferences*
- Nr. 25
Könczei Csongor: *De la Kodoba la Codoba. Despre schimbarea identității etnice secundare într-o familie de muzicanți romi dintr-un sat din Câmpia Transilvaniei Hogyan lett a Kodobákból Codoba? „Másodlagos” identitásváltások egy mezőségi cigánymuzsikus családnál*
- Nr. 26
Marius Lazăr: *Semantică socială și etnicitate. O tipologie a modurilor identitare discursive în România*
- Nr. 27
Horváth István (coord.) – Veress Ilka – Vitos Katalin: *Közigazgatási nyelvhasználat Hargita megyében az önkormányzati és a központi kormányzat megyeszintű intézményeiben Utilizarea limbii maghiare în administrația publică locală și în instituțiile deconcentrate din județul Harghita*
- Nr. 28
Sarău Gheorghe: *Bibliografie selectivă privind rromii (1990 - 2009)*
- Nr. 29
Livia Popescu, Cristina Raț, Adina Rebeleanu: *„Nu se face discriminare!”...doar accesul este inegal. Dificultăți în utilizarea serviciilor de sănătate de către populația romă din România/ „No discrimination!” Just unequal access... Barriers in the use of health-care services among the Romanian Roma*
- Nr. 30
Kiss Tamás – Veress Ilka: *Minorități din România: dinamici demografice și identitare*
- Nr. 31
Sólyom Zsuzsa: *Ancheta sociologică – Coeziune socială și climat interetnic în România, octombrie – noiembrie 2008*
- Nr. 32
Könczei Csongor: *Művészeti szakoktatás avagy műkedvelő hagyományörzés? Helyzetkép a romániai magyar iskolai néptáncoktatásról*
- Nr. 33
Veress Ilka: *Strategiile de reproducere culturală ale minorității armene din România*
- Nr. 34
Kiss Dénes: *Sistemul instituțional al minorităților etnice din România*
- Nr. 35
Gidó Attila – Sólyom Zsuzsa: *Kolozsvár, Nagykároly és Nagyvárad zsidó túlélői. A Zsidó Világkongresszus 1946-os észak-erdélyi felmérése The surviving Jewish inhabitants of Cluj, Carei and Oradea. The survey of the World Jewish Congress in 1946*
- Nr. 36
Marin Timeea Elena: *„We are Gypsies, not Roma”. Ethnic Identity Constructions and Ethnic Stereotypes – an example from a Gypsy Community in Central Romania*
- Nr. 37
Kiss Dénes: *Romániai magyar nonprofit szervezetek – 2009–2010. A szervezetek adatbázisának bemutatása és a nonprofit szektor szociológiai elemzése*

- Nr. 38
Lazăr Andreea: *O cartografiere a concepțiilor „populare” despre apartenența națională în statele membre ale Uniunii Europene*
- Nr. 39
Gidó Attila: *School Market and the Educational Institutions in Transylvania, Partium and Banat between 1919 and 1948*
- Nr. 40
Horváth István: *Romania and Moldova, Migration mid-19th Century to Present, with Special Focus on Minorities Migration/Migrația din România și Republica Moldova de la mijlocul secolului XIX până în prezent, cu accent pe migrația minorităților*
- Nr. 41
Plainer Zsuzsa: *WHAT TO GIVE IN RETURN? Suspicion in a Roma shantytown from Romania*
- Nr. 42
Sorbán Angella: *Kisebbség – társadalmi szerkezet – kétnyelvűség*
- Nr. 43
Kiss Tamás – Barna Gergő: *Népszámlálás 2011. Erdélyi magyar népesség a XXI. század első évtizedében. Demográfiai és statisztikai elemzés*
- Nr. 44
Plainer Zsuzsa: *Controlul presei locale orădene în primii ani ai sistemului cEAUȘIST. Descriere generală și aspecte minoritare*
- Nr. 45
Remus Gabriel Anghel: *Migrația croaților din România. Între migrație etnică și migrație de muncă*
- Nr. 46
Gheorghe Sarău: *Istoricul studiului limbii rromani și al școlarizării rromilor în România (1990–2012)*
- Nr. 47
Könczei Csongor – Sárkány Mihály – Vincze Enikő: *Etnicitate și economie*
- Nr. 48
Csósz László – Gidó Attila: *Excluși și exploatați. Munca obligatorie a evreilor din România și Ungaria în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*
- Nr. 49
Adriana Cupcea: *Construcția identitară la comunitățile turcă și tătară din Dobrogea*
- Nr. 50
Kiss Tamás – Barna Gergő: *Erdélyi magyarok a magyarországi és a romániai politikai térben*
- Nr. 51
Benedek József – Török Ibolya – Máthé Csongor: *Dimensiunea regională a societății, diversitatea etnoculturală și organizarea administrativ-teritorială în România*
- Nr. 52
Kiss Tamás: *Analysis on Existing Migratory Data Production Systems and Major Data Sources in Romania*
- Nr. 53
Kiss Tamás – Barna Gergő: *Maghiarii din Transilvania în spațiul politic maghiar și românesc*
- Nr. 54
Bakk Miklós: *Regionalism asimetric și administrație publică*
- Nr. 55
Plainer Zsuzsa: *Audit Culture and the Making of a “Gypsy School”. Financing Policies, Curricula, Testing and Educational Inequalities in a Romanian Town*
- Nr. 56
Peti Lehel: *Schimbări în agricultura rurală într-o localitate din Transilvania/The changes of rural farming in a Transylvanian settlement*
- Nr. 57
Peti Lehel: *Strategii de subzistență într-o localitate de lângă Târnava Mică/Subsistence strategies in a settlement situated along the Kis-Küküllő (Târnava Mică) River*
- Nr. 58
Adriana Cupcea: *Turc, tătar sau turco-tătar. Probleme ale identității la turcii și tătarii din Dobrogea, în perioada postcomunistă/Turk, Tatar, Or Turko-Tatar. Challenges to the Identities of Dobruja Turks and Tatars in Post-communism*